

ВЛАДИКА НИКОЛАЈ О ДРАЖИ МИХАИЛОВИЋУ

Владика Николај је, после Другог светског рата, водио обимну преписку са разним лицима. Међу првима, обратио се Винстону Черчилу, с молбом да помогне Ћенералу Дражи Михајловићу на неправедном суду комуниста. Данас, кад обележавамо годишњицу мучеништва Романових и ђенерала Драже, вреди се тога сетити.

Николајево писмо Черчилу писано је 27. марта 1946. године (на онај исти датум када су Срби, верујући својим британским „савезницима“, 1941. године срушили Тројни пакт, што су патријарх Гаврило и владика Николај свим силама подржали.) Писмо је написано у одбрану ђенерала Михаиловића, ухваћеног од стране комуниста и унапред осуђеног на смрт. Михаиловић је, као и Свети Николај Србски (овај други мање, јер дубље историјске свести - које, како каже др Жарко Видовић, нема без свести о злу) такође веровао – до краја, и упркос чињеницама - британским „савезницима“ надајући се да ће они "схватити" ко је Тито (они су то, наравно, знали, али их није било брига; уосталом, Черчил је цинично приметио да он нема намеру да после рата живи у Југославији, па га и не занима да ли је Тито Стаљинов комуниста или није.) Када су њега, носиоца духа буне и 27. марта, "ознаши" ухватили, Владика Николај је, уздајући се у Бога и реч правде, покушао да увери Черчила како ђенералу треба помоћи. Он је то чинио и раније у својим контактима с представницима англиканске заједнице, пре свега са бискупом Џорџом Белом, који му је био искрен пријатељ (Др Мјуриел Хепел: Џорџ Бел и Николај Велимировић - прича о једном пријатељству, Светигора, Цетиње 2003.) Ево шта је писао Черчилу:

„Екселенцијо,

Имао сам част да говорим са Вама на броду „Квин Елизабет“ прошлог јануара о садашњој ситуацији у Југославији. Прочитао сам Ваше Олимпијске говоре у САД, Олимпијске у

смислу стила и јасноће, али хришћанске по духу. Нарочито су ми се свидели Ваши цитати из Светог Писма. Један њујоршки адвокат ми је рекао: „Ми смо познавали Г. Черчила као великог државника, али сада га знамо и као Хришћанина". Радовало ме је да чујем то. Јер велики хришћански народ као што је енглески треба да има праве Хришћане као вође.

А сада пошто Вас познајем као Хришћанина, усуђујем се да Вам пишем још једном и да Вас молим за правог Хришћанина. То је Генерал Михајловић, који је после пет година борбе против сила зла ухваћен и унапред осуђен на смрт (према премијеру Шубашићу). Када су чули ту вест осам милиона Срба, у земљи и иностранству, дрхте због ужаса и неправде на овом свету. Ја сам сигуран да ти милиони Хришћана не могу да помисле о стању овог великог Генерала а да у исто време не мисле на Вас. Јер, као британски премијер, Ви сте били одлучујући фактор у њиховој судбини за време рата. Приморани неким до сада необјашњеним околностима - и невољно - Ви сте га прво поштовали, т.ј. одузели сте му моћ, и дали је другоме, непознатом лицу из подземља. Наш народ се љутио на Вас, али је наставио да се узда у Вас и у Британску владу.

Генерал Михаиловић ће највероватније бити стрељан. Али Ви знате да смрт није крај човека. Мртви, мртви праведници су моћнији од живих, и ја сам убеђен да ће Генерал, који је на овом свету био највернији слуга Господа, свог народа и Савезника бранити свој случај пред правичним Богом. Његова крв ће пасти на оне који су криви за његову смрт. Јер ми, Хришћани не видимо у крви само „црвену водицу" како то чине тоталитарни неверници, него је сматрамо страшном тајном.

Свето Писмо које се често цитира у Британском парламенту, учи нас да крв праведника вапи, тражећи од Бога истину. И ја свакако не бих желео да и једна кап Генералове крви падне на Вас и ваше потомство.

Зато Вас молим да подигнете своје гласове, чим то буде могуће, и да кажете истину о Генералу Михаиловићу, пре него што буде мртав. Ви сте то већ делимично учинили, када сте, како каже штампа, признали да је Ваша грешка што сте давали помоћ силама зла у Југославији. То је велика ствар. Величина стварно великог човека није само у великим достигнућима, него и у храбрости да отворено и искрено призна своје грешке. Али, молим Вас да учините и остало. Браните тог неправедно и погрешно напуштеног вођу и народ који је сад врло близу капије смрти и вечности.

Могу ли да Вам помогнем неким цртама о карактеру Генерала Михаиловића?

Он је у сржи Хришћанин, верник. Током немачке окупације, он је тајно посећивао наша светишта и молио свештенике да се моле за њега и за људе који су са њим. Он се уздао у Бога.

Он је ноћу ишао на Свето Причешће кад год је то могао. И саветовао је друге који су били са њим да то исто чине.

Издавао је наређења својим војницима да воде чист хришћански живот, понављајући им често: „Ми смо крсташи и боримо се за Крст часни и слободу златну као што су наши преци чинили вековима“.

Он је прави народни човек и човек за народ. Масе нашег народа су га сматрале оваплоћењем онога што се сматра најбољим у нашем карактеру, нашој души и савести, нашој историји и историји наше цркве. Постоје забележени случајеви када су људи свесно ишли у смрт да би спасили његов живот. Такво је било, и још увек је, одушевљење паћеничког али поштеног народа према свом поштенom вођи.

А сада што се тиче слободе и демократије за које се Британски народ борио и патио за време ових великих година, Генерал Михаиловић је био, од почетка овог другог рата, највидљивији поборник демократије на Балкану и,

усуђујем се да то кажем, у целој југоисточној Европи. Не може се наћи нико такав у целој овој области. Само лажна пропаганда атеиста, који верују у мајмуна као свог ствараоца, а не у Бога, уложила је све напоре да оцрни име овог хероја, кога су у последње време непријатељи и пријатељи приморали на ћутање. Он је сада на својој Голготи, али његово васкрснуће ће збрисати сво блато са његовог лица, и учинити да засија у свој чистоти и слави.

Он је васпитан у традицији и духу наше хришћанске цркве у патријархалној породици у мојој епархији. То је разлог више зашто молим за њега. Не као адвокат за свог клијента, него као пастир за човека из свог духовног стада. Истина ми је дража од људских веза и односа. А истина је да је тај дух непроменљиво хришћански и демократски све време, све до сада.

А тај дух, према Светом Писму, је најважнија ствар, увек и заувек. Чињенице се могу тумачити и извртати овако или онако, према доброј или злој вољи људи. Али чак и чињенице не демантују Михаиловића, нити противрече његовом духу.

Молим Вас, сетите се да смо у нашој земљи имали рат и револуцију у исто време, за разлику од Британије која је имала само рат. Наш Генерал је морао да се бори и против спољњег и против унутрашњег непријатеља. И он се храбро борио против свих њих, када је Енглеска била на његовој страни и помагала га, и наставио је да се бори против њих када га је Енглеска одбацила и подржала комунисте.

Па чак и у том другом периоду, када су Савезници нападали његове трупе из ваздуха, како ми је речено, и убијали његове војнике, он је издао наређење да ниједан метак не сме да се испали против Енглезе, Американаца и Руса. Строго консеквентан он се није окренуо против Савезника чак и кад су се Савезници оштро окренули против њега. Он је остао, у речима и на делу, веран демократском карактеру достојанства човека и слободи свих Божјих

народа, што сте Ви више пута истакли као основне принципе енглеског народа.

Ето, Генерал Михаиловић ће сада наћи своју трагедију, врло скоро, уколико Ви не предузмете мере да му обезбедите јавни и правичан суд правде на коме би се појавили енглески и амерички адвокати и војници као сведоци, они који су били са њим за време рата, или као његови гости - спашени од Немаца - или као борци који су се борили раме уз раме са његовом герилом против заједничког непријатеља.

Чак и ако Ваши напори не успеју, треба да се зна да сте урадили све што сте могли у овом случају. Српски народ то треба да зна. Кад то кажем, мислим и на пријатељство наша два народа у будућности.

Срби су песнички народ. Они ће генерацијама опевати свог трагичног јунака, убеђен сам у том. Али они ће неизбежно помињати Ваше име уз име Генерала Михаиловића; зато Вас молим да учините све што можете да би Ваше име било слављено и хваљено у песништву и историји нашег народа, који је, заједно са Грцима, био чувар границе између Истока и Запада, који је кичма Балканског Полуострва, а у овом рату веран Енглеској до смрти.

Нека Вам Бог помогне и нека Вас благослови. Искрено и верно Вашој Екселенцији,

Епископ Српске Цркве, Николај